

Научно-стручна конференција са међународним учешћем

(Златибор, 4-7.11.2021.)

Scientific and Professional Conference with international participation

(Zlatibor, 4-7.11.2021.)

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Psychological counselling for students within Students' Cultural Center Niš

МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ И КРЕАТИВНОСТ

MENTAL HEALTH AND CREATIVITY

КЊИГА РЕЗИМЕА

BOOK OF ABSTRACTS

Научно-стручна конференција са међународним учешћем

(Златибор, 4-7.11.2021.)

Scientific and Professional Conference with International Participation

(Zlatibor, 4-7.11.2021.)

МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ И КРЕАТИВНОСТ

Књига апстраката

MENTAL HEALTH AND CREATIVNOST

Book of Abstracts

Електронско издање, Ниш 2021.

Издавач: Студентски културни центар Ниш

За издавача: др Предраг Јеленковић, директор

Рецензенти: проф. др Душан Ранђеловић, Филозофски факултет, Универзитет у

Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,

доц. др Душан Тодоровић, Филозофски факултет Универзитета у Нишу

Уредник: Александар Благојевић

Уредници издања: Катарина Минчић, Даринка Илић

Штампа: Медивест КТ, Ниш

Тираж: 100 примерака

ISBN: 978-86-7757-259-4

CIP:

COBISS:

Осма научно-стручна конференција са међународним учешћем
у организацији Психолошког саветовалишта за студенте при Студентском
културном центру Ниш, подржана од стране Савеза студената Универзитета у
Нишу

Eight scientific-professional conference with international participation
organized by the Psychological Counselling Center for Students within the Students'
Cultural Center Niš, supported by the Student Union of the University of Niš

Програмски одбор

проф. др Бојана Димитријевић, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу

проф. др Душан Ранђеловић, Филозофски факултет, Универзитет у Приштини са
привременим седиштем у Косовској Митровици

проф. др Оливера Радовић, Филозофски факултет, Универзитет у Приштини са
привременим седиштем у Косовској Митровици

проф. др Љупчо Кеверески, Универзитет Св Климент Охридски - Битола

доц. др Душан Тодоровић, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу

доц. др Милица Митровић, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу

доц. др Милица Ристић, Педагошки факултет, Универзитет у Нишу

доц. др Боро Крстић, Универзитет у Бијељини

Милена Вујичић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног
центра Ниш

Катарина Минчић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског
културног центра Ниш

Даринка Илић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног
центра Ниш

Организациони одбор

Кристијан Пешић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног
центра Ниш

Никола Јованчић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног
центра Ниш

Милана Стаменковић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског
културног центра Ниш

Анастасија Лекић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Неда Каралеић, Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

мр Небојша Јовановић, Студентски културни центар Ниш

Александар Благојевић, Студентски културни центар Ниш

Драгана Богдановић, Студентски културни центар Ниш

Немања Павловић, Студентски културни центар Ниш

Осма научно-стручна конференција са међународним учешћем
у организацији Психолошког саветовалишта за студенте при Студентском
културном центру Ниш, подржана од стране Савеза студената Универзитета у
Нишу

„Ментално здравље и креативност“

Студентско одмаралиште „Ратко Митровић“ Златибор
04-07. новембар 2021. године

ПРОГРАМ КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Четвртак, 04. новембар 2021.

Свечано отварање конференције

15:00-15:20 *др Предраг Јеленковић - директор Студентског културног центра Ниш*
Ивана Петковић - председница Савеза студената Универзитета у Нишу
проф. др Душан Ранђеловић - руководиоца Психолошког саветовалишта за
студенте
проф. др Бојана Димитријевић – супервизор Психолошког саветовалишта за
студенте
доц. др Боро Крстић – Универзитет у Бијељини, Бијељина

15:20-15:30

Пауза

15:30 – 16:30

Пленарно предавање: **Емоционална интелигенција као потенцијална
одредница менталног здравља у студентској популацији**
Љупчо Кеверески

16:30-16:45

Пауза

16:45-18:15

Радионица: **Дијагностички значај клиничке опсервације и
пројективних техника у раду са клијентима**
Александра Миладиновић и Никола Тричковић

18:15-18:25

Пауза

18:25-19:25

Слободна саопштења

Петак, 05. новембар 2021.

11:00 – 12:30

Радионица: **Јавни наступ и односи са медијима**
Тамара Милојевић

12:30 – 14:00

Пауза за ручак

14:00-16:00

Радионица: **Значај дијалошког става у раду са клијентима – гешталтистичка перспектива саветодавног процеса**
Марија Антић и Мила Мушкић

16:00-16:10

Пауза

16:10 – 17:50

Тим билдинг: **Заједништво као основ ефикасности**
Анастасија Лекић, Милица Пантић, Наталија Јовановић

17:50 – 18:00

Пауза

18:00-19:15

Пленарно предавање: **Креативност и интервенција у кризи**
Бојана Шкорц

Субота, 06. новембар 2021.

13:00-14:00

Симпозијум: **Млади на почетку пандемије: ризик и потенцијал**
Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш

14:00-15:00

Пауза за ручак

15:00-16:00

Пленарно предавање: **Креативност у психотерапији**
Бојана Димитријевић

16:00-16:15

Пауза

16:15-18:15

Радионица: **Креативни потенцијал и психолошке игре у саветодавном раду**
Кристијан Пешић и Никола Јованчић

Недеља, 07. новембар 2021.

11:00-12:30

Округли сто: **Значај креативности за ментално здравље младих – искуства и доживљаји**

12:30-13:00

Затварање конференције

ПЛЕНАРНА ПРЕДАВАЊА
PLENARY LECTURES

КРЕАТИВНОСТ И ИНТЕРВЕНЦИЈА У КРИЗИ

Бојана Шкорц¹

Факултет ликовних уметности, Универзитет у Београду

У раду се посматра међуоднос две основне теме: креативни капацитети и психолошка интервенција у кризи. Креативност представља један од основних психолошких капацитета, према хуманистичкој психологији и психологији стваралаштва. Развој психолошког приступа креативности се кретао од ексклузивне особине генија, преко специфичног профила способности одабраних појединаца, до развојно-психолошког става да је креативност универзална одлика сваког психолошког процеса. Она због своје специфичности често делује у сенци, једва видљива испод пренаглашеног друштвеног интереса за когнитивне, утилитарне процесе са брзо видљивим ефектима и продуктима. Истраживања креативних процеса показују да њихова специфичност лежи у отворености поља исхода, недостатку јасних предуслова, нестабилности услед различитих утицаја поља - као што су временска ограничења, критика, ауторитарност вођења процеса, динамика групне интеракције и других. Такође, психолошка интервенција у кризи се, када се говори о осетљивим друштвеним групама и индивидуама, често налази у ситуацији када научни модел кризе и интервенције не одговара потпуно реалном животном захтеву. Тада се морају тражити и развијати нови модели рада. У дугогодишњем искуству у раду са осетљивим групама, показало се да управо креативни процеси могу да одиграју кључну улогу у социјалној и психолошкој интеграцији и повратку достојанства и самопоштовања личности. На тај начин креативни потенцијали ревитализују опште психолошко стање особе.

Кључне речи: Креативност, креативни процес, криза, интервенција

¹ bskorc@yahoo.com

CREATIVITY AND CRISIS INTERVENTION

Bojana Škorc

Faculty of Fine Arts, University in Belgrade

The lecture examines the relationship between two basic topics: creative capacities and psychological intervention in a crisis. Creativity is one of the basic psychological capacities, according to humanistic psychology and the psychology of creativity. The development of the psychological approach to creativity ranged from the exclusive trait of genius, through the specific profile of the abilities of selected individuals, to the developmental-psychological attitude that creativity is a universal feature of every psychological process. Due to its specificity, creativity often acts in the shadows, barely visible beneath the overemphasized social interest in cognitive, utilitarian processes with visible effects and products. Research on creative processes shows that their specificity lies in the openness of the field of outcomes, lack of clear preconditions, instability due to various field influences - such as time constraints, criticism, authoritarianism of process management, dynamics of group interaction and others. Also, psychological intervention in crisis, when talking about vulnerable social groups and individuals, is often in a situation when the scientific model of crisis and intervention does not correspond to a completely real life requirement. Then new models of work must be sought and developed. In many years of experience in working with vulnerable groups, it has been shown that creative processes can play a key role in social and psychological integration and the return of dignity and self-esteem. In that way, creative potentials revitalize the general psychological state of a person.

Key words: Creativity, creative processes, crisis, intervention

КРЕАТИВНОСТ У ПСИХОТЕРАПИЈИ

Бојана Димитријевић²

Филозофски факултет, Универзитет у Нишу

Којим се смерницама водимо када започињемо психотерапијски процес? Сваки клијент који нам долази, свет је за себе. Његова индивидуална историја коју доноси у разговор са нама најзначајнији је фактор на коме се темељи и наша одлука о темама и техникама којима започињемо терапијски рад. Кроз почетну комуникацију и успостављање односа поверења, спознајемо који су капацитети клијента за рад, његова очекивања од терапије и могућности примене одређених процедура. Упркос знању и вештинама којима располажемо, скоро да и не постоји могућност да већ у првом контакту са клијентом одредимо кораке, правац и брзину којим ће се кретати његов развој. Чак и са онима који нам долазе са истом дијагнозом или наизглед истом врстом проблема, у основи стоје њихове другачије компетенције, ставови према психотерапији и њихова очекивања, различите врсте секундарних добити и други фактори. Креативност у психотерапијском раду почиње од момента сусрета са клијентом – када у оквирима својих могућности, флексибилно креирамо динамику рада, усмеравамо ка проради започетих или уочавању нових тема, поткрепљујемо кроз психоедукацију или стрпљиво ослушкујемо клијентове самоувиде. Иако се у оквиру психотераписких праваца утврђују постулати и смернице, креативност је зачин који нам омогућава да персонализујемо терапијски процес и прилагодимо га клијенту.

Кључне речи: Психотерапија, креативност, персонализација

² dimitrijevitj.bojana@gmail.com

CREATIVITY IN PSYCHOTHERAPY

Bojana Dimitrijevic

Faculty of Philosophy, University of Niš

What guidelines do we follow when we start the psychotherapeutic process? Every client that comes to us is a world unto itself. His individual history, which he brings to the conversation with us, is the most important factor on which our decision on the topics and techniques with which we begin therapeutic work is based. Through initial communication and establishing a relationship of trust, we learn about the client's work capacity, his expectations from therapy and the possibility of applying certain procedures. Despite the knowledge and skills we have, there is almost no possibility to determine the steps, direction and speed at which the client will move in the first contact with the client. Even with those who come to us with the same diagnosis or seemingly the same type of problem, they are based on their different competencies, attitudes towards psychotherapy and their expectations, different types of secondary benefits and other factors. Creativity in psychotherapeutic work begins from the moment of meeting the client - when, within our capabilities, we flexibly create the dynamics of work, direct it to work on started or spot new topics, support through psychoeducation or patiently listen to the client's self-insights. Although postulates and guidelines are established within psychotherapeutic directions, creativity is a spice that allows us to personalize the therapeutic process and adapt it to the client.

Key words: Psychotherapy, creativity, personalization

ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА КАО ПОТЕНЦИЈАЛНА ОДРЕДНИЦА МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА У СТУДЕНТСКОЈ ПОПУЛАЦИЈИ

Љупчо Кеверески³

Универзитет Свети Климент Охридски

Појава концепта емоционалне интелигенције је прекретница у перцепцији нове визуализације наше реалности која се односи на интра и интерперсоналну комуникацију са собом и својом околином. У раду се разрађују савремени теоријски концепти емоционалне интелигенције и њихова интерактивна условљеност квалитетом менталног здравља појединаца. Предмет истраживања у раду је потенцијална повезаност емоционалне интелигенције са квалитетом менталног здравља у студентској популацији. Рад полази од претпоставке да ниво емоционалних компетенција потенцијално одређује квалитет менталног здравља у студентској популацији. Узорак се састоји од 150 студената Универзитета Св. Климент Охридски-Битола из различитих генерација и смерова студија. За прикупљање истраживачког материјала коришћен је упитник за утврђивање емоционалних компетенција (УЕК-45). Упитник садржи три суб-скеале које имају за циљ процену: способност опажања и разумевања емоција (15 ајтема), способност изражавања и именована емоција (14 ајтема), способност управљања емоцијама (16 ајтема). Резултати указују да постоје разлике у односу на испитанике у студентској популацији, посебно у домену способности управљања и изражавања емоција. Прелиминарна запажања указују у ком правцу треба усмерити будуће психолошке интервенције ради очувања и унапређења менталног здравља студентске популације.

Кључне речи: Емоционална интелигенција, емоције, ментално здравље, детерминанте

³ kever@t.mk

EMOTIONAL INTELLIGENCE AS A POTENTIAL DETERMINANT OF MENTAL HEALTH IN THE STUDENT POPULATION

Ljupco Kevereski

University of Saint Clement of Ohrid

The emergence of the concept of emotional intelligence is a turning point in the perception of a new visualization of our reality that refers to intra and interpersonal communication with ourselves and our environment. The paper elaborates modern theoretical concepts of emotional intelligence and their interactive conditioning by the quality of mental health of individuals. The subject of this paper is the potential connection of emotional intelligence with the quality of mental health in the student population. The paper starts from the assumption that the level of emotional competencies potentially determines the quality of mental health in the student population. The sample consists of 150 students from the University of Saint Clement of Ohrid from different generations and fields of study. A questionnaire for determining emotional competencies (UEK-45) was used to collect research material. The questionnaire contains three sub-scales aimed at assessment: the ability to perceive and understand emotions (15 items), the ability to express and name emotions (14 items), the ability to manage emotions (16 items). The results indicate that there are differences in relation to the respondents in the student population, especially in the domain of the ability to manage and express emotions. Preliminary observations indicate in which direction future psychological interventions should be directed in order to preserve and improve the mental health of the student population.

Key words: Emotional intelligence, emotions, mental health, determinants

РАДИОНИЦЕ
WORKSHOPS

ДИЈАГНОСТИЧКИ ЗНАЧАЈ КЛИНИЧКЕ ОПСЕРВАЦИЈЕ И ПРОЈЕКТИВНИХ ТЕХНИКА У РАДУ СА КЛИЈЕНТИМА

Александра Миладиновић, Никола Тричковић⁴

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Радионица ће имати за циљ увиђање значаја клиничке опсервације као иницијалног дела дијагностичке експлорације личности, схватање различитих врста механизма одбране и начина њиховог испољавања у раду са конкретним клијентом и експлорација широког поља примене пројективних техника.

Почетни део радионице биће посвећен клиничкој опсервацији кроз фокус на три битне премисе: Посматрање се одвија у стандардним условима, невербално (експресивно) понашање је један од најважнијих канала и одећа није само амбалажа. Након излагања теоријског дела од стране предавача, уследиће интерактивни део у коме ће до изражаја доћи практична примена претходно усвојеног теоријског дела. Наредни део радионице представљаће увод у финални део кроз разраду сложене динамике механизма одбране. Експлорација механизма одбране кроз теоријске оквире психодинамске теоријске оријентације, могућности и облици њихове манифестације кроз саветодавни и психотерапијски рад са клијентима, а завршница овог дела радионице ће подразумевати симулацију практичне ситуације рада са клијентом кроз ролплеј.

Теоријским освртом на пројективне технике попут Маховер теста, Теста его-перцепције, Роршах технике, Теста тематске аперцепције (ТАТ) и ближем појашњавању њиховог значаја у дијагностици и решавању конфликтних и отпорних побуда самог клијента али и разрешавању дилема самог психолога.

Завршни део радионице биће обележен применом Теста тематске аперцепције (ТАТ) за које ће бити неопходно учешће добровољаца из публике.

Кључне речи: Клиничка опсервација, механизми одбране, пројективне технике

⁴ aleksismiladinovic@gmail.com

DIAGNOSTIC SIGNIFICANCE OF CLINICAL OBSERVATION AND PROJECTIVE TECHNIQUES IN WORKING WITH CLIENTS

Aleksandra Miladinović, Nikola Tričković

Psychological counselling service for students within Students' Cultural Center Niš

The workshop will aim to recognize the importance of clinical observation as an initial part of diagnostic exploration of personality, understanding different types of defense mechanisms and ways of their manifestation in working with a specific client and exploring a wide field of application of projective techniques. The initial part of the workshop will be dedicated to clinical observation through a focus on three essential premises: Observation takes place in standard conditions, nonverbal (expressive) behavior is one of the most important channels and clothing is not just packaging. After the presentation of the theoretical part by the lecturer, there will be an interactive part in which the practical application of the previously adopted theoretical part will come to the fore. The next part of the workshop will be an introduction to the final part through the elaboration of the complex dynamics of defense mechanisms. Exploration of defense mechanisms through the theoretical framework of psychodynamic theoretical orientation, possibilities and forms of their manifestation through counselling and psychotherapeutic work with clients, and the end of this part of the workshop will include simulation of the practical situation of working with the client through roleplay. A theoretical review of projective techniques such as the Mahover test, ego-perception test, Rorschach technique, thematic apperception test (TAT) and a closer explanation of their importance in diagnosing and resolving conflicting and resistance motives of the client, but also resolving the dilemmas of the psychologist.

The final part of the workshop will be marked by the application of the Thematic Aperception Test (TAT), which will require the participation of volunteers from the audience.

Key words: Clinical observation, defense mechanisms, projective techniques

ЗНАЧАЈ ДИЈАЛОШКОГ СТАВА У РАДУ СА КЛИЈЕНТИМА – ГЕШТАЛТИСТИЧКА ПЕРСПЕКТИВА САВЕТОДАВНОГ ПРОЦЕСА

Марија Антић, Мила Мушкић⁵

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Едукативна радионица под називом „Значај дијалогског става у раду са клијентима - гешталтистичка перспектива саветодавног процеса“ има за циљ представљање гешталтистичке перспективе саветодавног рада са клијентима, увид у структуру саветодавног процеса и значаја односа саветника и клијента у овом процесу. Фокус радионице биће приказивање методе рада и става терапеута, односно саветника, који се састоји у заузимању дијалогског става у контакту са клијентом. На овој радионици биће речи о саветодавном процесу из угла гешталт теорије, који је оријентисан на свесност, уместо на акцију и проналажење решења. Говориће се о различитим аспектима саветодавног рада – улогама саветника и клијента у току овог процеса, структуре процеса, фаза које га сачињавају, специфичним задацима сваке фазе и другим повезаним темама. Затим, учесницима ће бити представљен дијалогски став који се заступа у гешталтистичкој пракси – шта се под тим појмом подразумева, која је разлика између ЈА-ТО и ЈА-ТИ односа у процесу терапијског и саветодавног рада, које су карактеристике ЈА-ТИ односа и који је његов значај у саветодавном процесу. Дискусија о овим темама биће пропраћена илустративним примерима из праксе водитеља радионице. Такође, биће подстицано ангажовање учесника у публици да дискусију обогате својим примерима из саветодавне праксе, питањима и дилемама које се јављају у вези са овом темом. Део радионице биће посвећен вежби континуума свесности, као демонстрацији феноменолошког истраживања садржаног у дијалогском ставу. Главни циљ радионице јесте упознавање учесника са неким од кључних концепата теорије гешталт терапије и саветовања, који могу бити значајни ресурс и подршка у раду са клијентима. Завршни део биће посвећен прикупљању повратних информација од стране учесника и размени утисака о целокупном садржају радионице.

Кључне речи: Саветовање, гешталт, дијалогски став

⁵ marija.antic.95@gmail.com

THE IMPORTANCE OF DIALOGIC ATTITUDE IN WORKING WITH CLIENTS – GESTALT PERSPECTIVE OF THE COUNSELLING PROCESS

Marija Antić, Mila Muškić

Psychological counselling service for students within Students' Cultural Center Niš

The educational workshop titled "The importance of dialogic attitude in working with clients - gestalt perspective of the counselling process" aims to present the gestalt perspective of counselling, insight into the structure of the counselling process and the importance of the relationship between counsellors and clients. The focus of the workshop will be to present the method of work and the attitude of the therapist, i.e. the counsellor, which consists in taking the dialogical attitude while in contact with the client. This workshop will discuss the counselling process from the perspective of gestalt theory, which is oriented towards awareness, instead of action and finding solutions. Different aspects of counselling work will be discussed - the roles of the counsellor and the client, the structure of the process, the phases that make it, the specific tasks of each phase and other related topics. In addition, participants will be introduced to the dialogic attitude that is represented in gestalt practice – comprehending the term, what is the difference between I-IT and I-THOU relationship in the process of therapeutic and counselling work, what are the characteristics of I-THOU relationship and what is its importance in the counselling process. The discussion on these topics will be supported by illustrative examples taken from the practice of the workshop facilitators. Also, the engagement of the participants will be encouraged to enrich the discussion with their examples from counselling practice, questions and dilemmas that arise in relation to the topic. Part of the workshop will be dedicated to the exercise of the awareness-consciousness continuum, as a demonstration of the phenomenological research contained in the dialogic attitude. The main goal of the workshop is to introduce participants to some of the key concepts of the theory of gestalt therapy and counselling, which can be a significant resource and support in working with clients. The final part will be dedicated to collecting feedback from participants and exchanging impressions on the overall content of the workshop.

Key words: Counselling, gestalt, dialogical attitude

КРЕАТИВНИ ПОТЕНЦИЈАЛ И ПСИХОЛОШКЕ ИГРЕ У САВЕТОДАВНОМ РАДУ

Кристијан Пешић, Никола Јованчић⁶

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Циљ радионице је упознавање волонтера са концептом структуре времена и психолошким играма као важним и врло присутним начином структуре времена у терапијском и саветодавном раду. Примарни циљ је да се волонтери информишу о другачијим начинима структуре времена у саветодавном раду и међу људима уопште, да се упознају са разлозима играња игара и њиховим манифестацијама, да добију увид у неке од уобичајених игара, и најважније, да науче како да анализирају игре и како да из њих изађу.

Први део радионице је планиран за теоријски преглед различитих начина структуре времена, као и конкретним реченицама и понашањима који клијенти користе када се упуштају у игре. Други део ће обухватати неколико рол плејева у коме ће волонтери узимати улоге клијента и саветника. Трећи део ће се фокусирати на анализу игара, наших реакција, осећања, мисли, и потреба, и на експлорацију разлога играња игара у саветодавном раду. Четврти део ће бити намењен представљању конкретних примера игара и начинима излажења из истих. Последњи део ће бити резервисан за размену утисака, искустава, питања, и за коментаре.

Кључне речи: Структура времена, игре, саветодавни рад

⁶ the.coma@hotmail.com

CREATIVE POTENTIAL AND PSYCHOLOGICAL GAMES IN COUNSELING

Kristijan Pešić, Nikola Jovančić

Psychological counselling service for students within Students' Cultural Center Niš

The goal of this workshop is to introduce the volunteers to the concept of time structuring and psychological games as an important and common way of time structuring in psychotherapy and counseling. The primary goal is to give detailed information about different ways in which clients structure their time in the counseling process and in general, to get familiar with the reasons for playing games and their manifestations, to have a clear insight into some of the most common games, and most importantly, to learn how to analyze them and avoid them.

The first part of the workshop is planned for some theory on different ways of time structuring, as well as specific sentences and behaviors which clients use when initiating games. The second part will include several role-plays in which the volunteers will play parts of clients and counselors. The third part will focus on game analysis, our reactions, feelings, thoughts, and needs, as well as on exploring the reasons for games in the counseling process. The fourth part will be intended for introducing specific examples of games and various ways of breaking out of them. The final part will be reserved for feedback, questions, and comments.

Key words: Time structuring, psychological games, counseling

ЈАВНИ НАСТУП И ОДНОСИ СА МЕДИЈИМА

Тамара Милојевић⁷

Студентски културни центар Ниш

Јавни наступи су прилика да представимо себе, своју организацију, компанију, посао и све оно на чему радимо или смо радили. Зато је важно да ове наступе искористимо што је боље могуће и оно што желимо представимо на најбољи могући начин. Главни циљ радионице је управо овладавање техникама јавног наступа и односа са јавношћу. Радионица је подељена на три дела. У првом делу ћемо кроз обрнуту пирамиду (Ко? Шта? Где? Када? Зашто?) научити како да заинтересујемо медије за оно што радимо, а како да, када добијемо њихову пажњу, скренемо и пажњу публике на оно што радимо. Због чега је важно испоштовати ово новинарско правило разјаснићемо кроз примере, а применићемо је и за гостовања на телевизији, аудио/видео/писане изјаве за медије. У другом делу радионице бавићемо се саопштењима за медије - како их конципирати, како их опремити и како их написати тако да их медији објаве. Узећемо примере претходних саопштења која смо слали за Психолошко саветовалиште и на основу њих разрадити стратегије и начине на који начин је најбоље обратити се медијима, како бити довољно учтив и професионалан и како направити што бољи контакт. Форма писања саопштења и преобликовање саопштења у текстове за објаве и сајт. Да бисмо се боље осећали пред камерама постоје бројни "трикови", а многи од њих се односе на гардеробу, шминку, фризуру. Начин седења, понашања испред камера - све ово много утиче на то како нас публика види и колико нам верује. У трећем делу радионице проћи ћемо кроз основе јавног наступа - од припреме до реализације.

Кључне речи: Јавни наступ, односи са јавношћу, медији

⁷ tamara.milojevicc@gmail.com

PUBLIC APPEARANCE AND RELATIONS WITH THE MEDIA

Tamara Milojević

Students' Cultural Center Nis

Public appearances are an opportunity to present ourselves, our organization, company, business and everything we work or have worked on. That is why it is important that we make the best use of these performances and present what we want in the best possible way. The main goal of the workshop is to master the techniques of public speaking and public relations. The workshop is divided into three parts. In the first part, we will learn through the inverted pyramid (Who? What? Where? When? Why?) How to interest the media in what we do, and how to, when we get their attention, draw the audience's attention to what we do. We will explain why it is important to follow this journalistic rule through examples, and we will also apply it to guest appearances on television, audio / video / written statements for the media. In the second part of the workshop, we will deal with press releases - how to conceptualize them, how to equip them and how to write them so that the media can publish them. We will take examples of previous announcements that we sent to the Psychological Counselling Center and, based on them, develop strategies and ways in which it is best to address the media, how to be polite and professional enough and how to make the best possible contact. Form of writing a statement and transforming the statement into texts for publications and the site. To make us feel better in front of the camera, there are numerous "tricks", and many of them are related to the wardrobe, make-up, hairstyle. The way we sit, the behavior in front of the cameras - all this greatly affects how the audience sees us and how much they trust us. In the third part of the workshop, we will go through the basics of public appearance - from preparation to realization.

Key words: Public appearance, public relations, media

ТИМ БИЛДИНГ: ЗАЈЕДНИШТВО КАО ОСНОВ ЕФИКАСНОСТИ

Анастасија Лекић⁸, Милица Пантић, Наталија Јовановић

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Тим билдинг радионица представља сет активности које пружају основу за изградњу чвршћих односа чланова једног тима - а тамо где постоје чврсти односи, постоје и високо продуктивни тимови. Активности подстичу блиску сарадњу, што повећава квалитет комуникације међу учесницима, као и ниво посвећености циљевима. Заједнички рад омогућава сваком волонтеру да упозна снаге, слабости и интересовања других. Забавне активности омогућавају волонтерима да једни друге виде у другачијем светлу и да се повежу у другачијем окружењу.

Циљ ове радионице јесте јачање групне кохезије волонтера Психолошког саветовалишта за студенте. Циљ ће бити постигнут кроз активности које од учесника захтевају тимски рад и заједничко решавање проблема, као и активности које члановима омогућавају да боље упознају не само остале волонтере, већ и себе у контексту заједнице.

Рад Психолошког саветовалишта за студенте подељен је у три сектора, а тим билдинг је један од начина на који је могуће остварити сарадњу између сектора и на тај начин допринети бољем функционисању организације као целине. Предвиђено трајање радионице је 90 минута, а број учесника 15-25. Учесници ће бити подељени у парове или групе у зависности од активности.

Кључне речи: Тим, комуникација, упознавање, радионица

⁸ anastasija.lekic99@gmail.com

TEAM BUILDING: COMMUNITY AS THE BASIS OF EFFICIENCY

Anastasija Lekić, Milica Pantić, Natalija Jovanović

Psychological counselling service for students within Students' Cultural Center Niš

A team building workshop is a set of activities that provide a basis for building stronger relations between members of a team - and where there are strong relationships, there are also highly productive teams. Activities encourage close cooperation, which increases the quality of communication among participants, as well as the level of dedication to goals. Working together allows each volunteer to learn about the strengths, weaknesses and interests of others. Fun activities allow volunteers to see each other in a different light and connect in a different environment.

The aim of this workshop is to strengthen the group cohesion of the volunteers of the Psychological Counseling Center for Students. The goal will be achieved through activities that require participants to work in teams and solve problems together, as well as activities that allow members to get to know not only other volunteers, but also themselves in the context of the community.

The work of the Psychological Counselling Center for Students is divided into three sectors, and team building is one of the ways in which it is possible to achieve cooperation between the sectors and thus contribute to the better functioning of the organization as a whole. The estimated duration of the workshop is 90 minutes, and the number of participants is 15-25. Participants will be divided into pairs or groups depending on the activity.

Key words: Team, communication, to get to know, workshop

СИМПОЗИЈУМ

Млади на почетку пандемије: ризик и потенцијал

SYMPOSIUM

Youth at the onset of a pandemic: the risk and the potential

АУТОМАТСКЕ МИСЛИ, ИСКРЕНОСТ/ПОНИЗНОСТ И ЕМОЦИОНАЛНОСТ КАО ПРЕДИКТОРИ СТРАХА ОД СМРТИ

Марија Тодосијевић⁹, Јелена Гајић

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Циљ овог истраживања је испитати да ли аутоматске мисли, искреност/понизност и емоционалност имају улогу у предвиђању страха од смрти. Инструменти коришћени у истраживању су Мултидимензионална скала страха од смрти (MFODS), Кратка НЕХАСО скала са 24 ајтема (ВН1) и Упитник аутоматских мисли (UPAM). Узорак чине 119 испитаника, од којих је 26.1% мушког пола, старости између 16-48 година (АС=21.74, СД=4.867). Први модел ($R^2=0.124$, $F=5.411$, $p=0.002$), објашњава 12.4% варијансе страха од процеса умирања, где је емоционалност ($\beta=0.321$, $p=0.000$) статистички значајан предиктор. Други модел ($R^2=0.165$, $F=7.559$, $p=0.000$) објашњава 16.5% варијансе страха од преране смрти, са аутоматским мислима ($\beta=0.307$, $p=0.001$) и емоционалношћу ($\beta=0.227$, $p=0.011$) као статистички значајним предикторима. Трећи модел ($R^2=0.140$, $F=6.262$, $p=0.001$), објашњава 14% варијансе страха за тело после смрти, где је емоционалност ($\beta=0.309$, $p=0.001$) значајан предиктор. Четврти модел ($R^2=0.181$, $F=8.487$, $p=0.000$) објашњава 18.1% варијансе страха од непознатог, са аутоматским мислима ($\beta=0.272$, $p=0.002$), емоционалношћу ($\beta=0.203$, $p=0.020$) и искреношћу/понизношћу ($\beta=0.183$, $p=0.035$) као значајним предикторима. Пети модел ($R^2=0.096$, $F=4.093$, $p=0.008$) објашњава 9.6% варијансе страха од свесне смрти, где је емоционалност ($\beta=0.257$, $p=0.005$) статистички значајан предиктор. Шести модел ($R^2=0.088$, $F=3.717$, $p=0.014$) објашњава 8.8% варијансе страха за значајне друге, где је емоционалност ($\beta=0.284$, $p=0.002$) значајан предиктор. Седми модел ($R^2=0.239$, $F=12.028$, $p=0.000$) објашњава 23.9% варијансе страха од мртвих, где се емоционалност ($\beta=0.435$, $p=0.000$) издвојила као статистички значајан предиктор. Коначно, аутоматске мисли, искреност/понизност и емоционалност могу делимично да предвиђају различите аспекте страха од смрти.

Кључне речи: Аутоматске мисли, НЕХАСО, страх од смрти

⁹ m.todosijevicc@gmail.com

AUTOMATIC THOUGHTS, HUMILITY/HONESTY, AND EMOTIONALITY AS PREDICTORS OF FEAR OF DEATH

Marija Todosijević, Jelena Gajić

Psychological counselling service for students within Students' Cultural Center Niš

The goal of this research was to explore whether automatic thoughts, humility/honesty, and emotionality play a role as predictors of fear of death. The instruments used are the Multidimensional Fear of Death scale (MFODS), the 24-item Brief HEXACO Inventory (BHI), and the Automatic Thoughts Questionnaire (UPAM). The sample consists of 119 participants, out of which 26.1% are male and 73.9% female, aged 16-48 ($M=21.74$, $SD=4.867$).

The first model ($R^2=0.124$, $F=5.411$, $p=0.002$) explains 12.4% of the variance of fear of the dying process with emotionality ($\beta=0.321$, $p=0.000$) as a significant predictor. The second model ($R^2=0.165$, $F=7.559$, $p=0.000$) explains 16.5% of the variance of fear of premature death with automatic thoughts ($\beta=0.307$, $p=0.001$) and emotionality ($\beta=0.227$, $p=0.011$) as significant predictors. The third model ($R^2=0.140$, $F=6.262$, $p=0.001$) explains 14% of the variance of fear for the body after death with emotionality as a significant predictor ($\beta=0.309$, $p=0.001$). The fourth model ($R^2=0.181$, $F=8.487$, $p=0.000$) explains 18.1% of the variance of fear of the unknown with automatic thoughts ($\beta=0.272$, $p=0.002$), emotionality ($\beta=0.203$, $p=0.020$), and honesty/humility ($\beta=0.183$, $p=0.035$) as significant predictors. The fifth model ($R^2=0.096$, $F=4.093$, $p=0.008$) explains 9.6% of the variance of fear of conscious death with emotionality as a significant predictor ($\beta=0.257$, $p=0.005$). The sixth model ($R^2=0.088$, $F=3.717$, $p=0.014$) explains 8.8% of the variance of fear for significant others with emotionality as a significant predictor ($\beta=0.284$, $p=0.002$). The seventh model ($R^2=0.239$, $F=12.028$, $p=0.000$) explains 23.9% of the variance of fear of the dead with emotionality as a significant predictor ($\beta=0.435$, $p=0.000$).

In conclusion, different aspects of fear of death can be predicted by automatic thoughts, humility/honesty, and emotionality.

Key words: Automatic thoughts, HEXACO, fear of death

СТРАХ ОД СМРТИ И ПЕРЦИПИРАНОСТ РАЊИВОСТИ НА ЗАРАЗЕ КАО ПРЕДИКТОРИ АНКСИОЗНОСТИ НА ПОЧЕТКУ ПАНДЕМИЈЕ

Даринка Илић¹⁰, Милица Тасковић, Катарина Стојановић

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Циљ овог истраживања било је испитивање да ли се на основу страха од смрти и перципираности рањивости на заразе може предвидети анксиозност на почетку пандемије КОВИД-19 вируса. Узорак је пригодан и чине га 914 испитаника, старости од 18 до 65 година (АС=26.80; СД=8.51). Страх од смрти у овом истраживању подразумева негативне мисли и осећања о смрти и умирању и мерен је Упитником ставова према смрти и умирању (Death Attitude Profile – Revised; Wong, Reker i Gesser, 1994). Перципираност рањивости на заразе се односи на забринутост преноса заразних болести и с тим укључује перципирану склоност инфекцијама и аверзију према клицама. Овај конструкт мерен је Упитником перципиране рањивости на заразе (Percived Vulnerability to Disease – PVD; Duncan i saradnici, 2009). Анксиозност укључује симптоме из подручја афективних, физиолошких, психомоторних као психичких поремећаја који су примећени у последњих недељу дана односно на почетку пандемије. Анксиозност је мерена Зунговом скалом за самопроцену анксиозности (Zung Self Rating Anxiety Scale – ZSAS; Zung, 1971). Подаци су обрађивани једноструком линеарном регресијом, где је критеријумска варијбла била Анксиозност, а предикторске варијабле Страх од смрти и Перцепираност рањивости на заразе. Модел је статистички значајан и објашњава 11.5% варијансе Анксиозности. Ови резултати показују да негативним мислима и осећањима о смрти и умирању као и забринутошћу за пренос заразних болести можемо делимично објаснити присутну анксиозност на почетку пандемије КОВИД-19 вируса.

Кључне речи: Страх од смрти, перцепираност рањивости на заразе, анксиозност, пандемија

¹⁰ darinka.ilic.98@gmail.com

FEAR OF DEATH AND PERCEPTION OF VULNERABILITY TO DISEASE AS PREDICTORS OF ANXIETY AT THE BEGINNING OF THE PANDEMIC

Darinka Ilić, Milica Tasković, Katarina Stojanović

Psychological Counseling Center for Students within Students' Cultural Center Niš, Serbia

The aim of this study was to examine whether anxiety at the beginning of a COVID-19 virus pandemic can be predicted based on fear of death and perception of vulnerability to infections. The sample is convenient and consists of 914 respondents, aged 18 to 65 years ($M=26.80$; $SD=8.51$). Fear of death in this study implies negative thoughts and feelings about death and dying and is measured by the Death Attitude Profile (Revised; Wong, Reker, & Gesser, 1994). Perception of vulnerability to infections refers to concerns about the transmission of infectious diseases and thus includes perceived susceptibility to infections and aversion to germs. This construct was measured by the Perceived Vulnerability to Disease Questionnaire (PVD; Duncan et al., 2009). Anxiety includes symptoms from the area of affective, physiological, psychomotor as well as mental disorders that were noticed in the last week, at the beginning of the pandemic. Anxiety was measured by the Zung Self Rating Anxiety Scale (ZSAS; Zung, 1971). Data were processed by single linear regression, where the criterion variable was Anxiety, and the predictor variables were Fear of Death and Perception of Vulnerability to Disease. The model is statistically significant and explains 11.5% of the Anxiety variance. These results show that negative thoughts and feelings about death and dying as well as concerns about the transmission of infectious diseases can partly explain the anxiety present at the beginning of the COVID-19 virus pandemic.

Key words: Fear of death, perception of vulnerability to infections, anxiety, pandemic

РЕЛИГИОЗНОСТ КАО ПРЕДИКТОР СТАВОВА ПРЕМА СМРТИ

Ђорђи Ђеоргиев¹¹, Милан Милановић

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

У овом раду испитивана је повезаност између религиозности и ставова према смрти. Дефиниција религиозности подразумева да је то организовани систем уверења, понашања ритуала и симбола који имају сврху да поспеше блискост са светим или трансценденталним. Став који особа заузима према смрти указује на то и на који начин та иста особа осмишљава свој живот. Када говоримо о ставовима према смрти, у овом истраживању разликовали смо их четири, и то: избегавање смрти, прихватања смрти, прихватање смрти бегом и неутрално прихватање смрти. Религиозност у овом смислу може да послужи особи да формира систем уверења према животу и формира став према смрти. Узорак је сачињен од 914 испитаника, старости од 18 до 65 година. Чак 68.4% узорка сачињава женски пол. Скала коришћена у овом истраживању када је у питању религиозност је Кратка скала религиозности (Бежиновић, Мариновић-Бобинац, Мариновић-Јеролимов, 2004), а што се тиче ставова према смрти коришћен је инструмент ДАП-Р (Death Attitude Profile – Revised; Wong, Reker i Gesser, 1994). Циљ овог истраживања је да испита повезаност и предикторску моћ религиозности у предвиђању ставова према смрти. Статистичка техника коришћена у овом истраживању је мултипла регресија. Резултати регресије говоре нам да је модел у целини статистички значајан и да је религиозност статистички значајан предиктор свих димензија ставова о смрти. Овакви резултати говоре у прилог повезаности религиозности у осмишљавању сопствене пролазности и формирању става према смрти.

Кључне речи: Религиозност, избегавање смрти, прихватање смрти, прихватање смрти бегом, неутрално прихватање смрти.

¹¹ dzolleb@gmail.com

RELIGIOSITY AS PREDICTOR OF ATTITUDES TOWARD DEATH

Đorđi Đeorgiev, Milan Milanović

Psychological Counseling Center for Students within Students' Cultural Center Niš, Serbia

In this paper we examined the connection between religiosity and attitudes towards death. The definition of religiosity implies that religiosity is an organized system of beliefs, behaviors, rituals and symbols that have the purpose of promoting intimacy with the sacred or transcendental. The attitude a person takes towards death indicates how that same person designs their life. When we talk about attitudes towards death, in this research we distinguished four of them, namely: avoidance of death, acceptance of death, acceptance of death by flight and neutral acceptance of death. Religiosity in this sense can serve a person to form a belief system towards life and form an attitude towards death. The sample consisted of 914 respondents, aged 18 to 65 years. 31.3% of the sample consists of male respondents, while 68.4% of the sample is female. The scale used in this research when it comes to religiosity is the Short Scale of Religiosity (Bezinović, Marinović-Bobinac, Marinović-Jerolimov, 2004), and in terms of attitudes towards death, the DAP-R instrument was used (Death Attitude Profile – Revised - Wong, Recker, Gesser, 1994). The aim of this research is to examine the connection and predictor power of religiosity in predicting attitudes towards death. The statistical technique used in this study is multiple regression. The results of the regression tell us that the model as a whole is statistically significant and that religiosity is a statistically significant predictor of all four dimensions of attitudes toward death. These results speak in favor of the connection between religiosity in the design of one's own transience and the formation of an attitude towards death.

Key words: Religiosity, death acceptance, death avoidance, neutral death acceptance, death escapism

ПРЕДИКЦИЈА АНКСИОЗНОСТИ НА ОСНОВУ НАДЕ И СПОЉАШЊЕГ ЛОКУСА КОНТРОЛЕ НА ПОЧЕТКУ ПАНДЕМИЈЕ

Сандра Пешић¹², Даринка Илић, Катарина Минчић

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Главни циљ овог истраживања је утврдити да ли се на почетку пандемије могла предвидети анксиозност на основу наде и спољашњег локуса контроле. Узорак је пригодан и чини га 914 испитаника, старости од 18 до 65 година ($AC=26.80$; $CD=8.51$). Скале које су коришћене за прикупљање података су Зунгова скала за самопроцену анксиозности (Zung Self Rating Anxiety Scale – ZSAS; Zung, 1971; према Лучев, 2006), Скала наде (Лацковић-Гргин и Ђубела, 2002) и Скала екстерналности (Безиновић, 1990). Резултати добијени линеарном регресионом анализом показују да се на основу изражености наде и спољашњег локуса контроле може предвидети анксиозност. Модел је статистички значајан и објашњава 10,2% укупне варијансе ($R^2=.10$, $p<.001$), при чему су и нада, са негативним предзнаком ($\beta=-.22$, $p<.001$) и спољашњи локус контроле ($\beta=.22$, $p<.001$) статистички значајани предиктори. Како спољашњи локус контроле одражава фаталистичку оријентацију особе према којој искључиво судбина, срећа, предодређеност и случајност одређују исходе понашања и догађаје у животу било је очекивано да ће ово бити предиктор анксиозности у периоду почетка пандемије, јер што је израженији спољашњи локус контроле то ће анксиозност бити већа, с обзиром на то да у том случају особа сматра да ситуацијом владају искључиво спољашњи фактори. С друге стране нада се дефинише као когнитивни сет састављен од успешног деловања, циљу усмереног понашања и успешних начина помоћу којих се до циља може доћи, те је због тога код особа са израженом надом анксиозност мања. Ови резултати могу бити од помоћи психолозима који се баве саветодавним или терапеутским радом, с обзиром на то да указују који су могући предиктори анксиозности у доба пандемије.

Кључне речи: Нада, спољашњи локус контроле, анксиозност

¹² sandrabpesic@gmail.com

PREDICTION OF ANXIETY BASED ON HOPE AND THE EXTERNAL LOCUS OF CONTROL AT THE BEGINNING OF A PANDEMIC

Sandra Pešić, Darinka Ilić, Katarina Minčić

Psychological Counseling Center for Students within Students' Cultural Center Niš, Serbia

The main goal of this research is to determine whether anxiety could be predicted at the beginning of the pandemic based on hope and an external locus of control. The sample is appropriate and consists of 914 respondents, aged 18 to 65 years ($M=26.80$; $SD=8.51$). The scales used for data collection are the Zung Self Rating Anxiety Scale (ZSAS; Zung, 1971; according to Lučev, 2006), the Hope Scale (Lacković-Grgin and Ćubela, 2002), and the Externality Scale (Bezinović, 1990). The results obtained by linear regression analysis show that anxiety can be predicted based on the expression of hope and the external locus of control. The model is statistically significant and explains 10.2% of the total variance ($R^2=.10$, $p<.001$), hope, with a negative sign ($\beta=-.22$, $p<.001$) and the external locus of control ($\beta=.22$, $p<.001$) are statistically significant predictors. As the external locus of control reflects the fatalistic orientation of the person according to which only fate, happiness, predestination, and chance determine the outcomes of behavior and life events, it was expected that this would be a predictor of anxiety at the beginning of the pandemic. greater, given that in that case, the person considers that the situation is governed exclusively by external factors. On the other hand, hope is defined as a cognitive set composed of successful action, goal-directed behavior, and successful ways in which the goal can be reached, and therefore anxiety is lower in people with strong hope. These results may be helpful to psychologists engaged in counseling or therapeutic work, as they indicate possible predictors of anxiety in a pandemic.

Key words: Hope, external locus of control, anxiety

СЛОБОДНА САОПШТЕЊА

МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ И КРЕАТИВНОСТ

Славица Наумовска¹³

СОУ "Таки Даскало"- Битола

У данашњим условима превише интензивног начина живота, особа има дефицит у задовољавању биофизиолошких и психосоцијалних потреба, стално је изложена стресним, анксиозним, емоционалним, когнитивним и другим менталним дестабилизацијама. Ментално здравље је веома важан ресурс за појединца, породицу и ширу заједницу. Ментално здравље је саставни део општег здравља, важно је у свим периодима живота човека, па га морамо неговати и одржавати на конструктиван и рационалан начин. Важан конструкт са когнитивног становишта за јачање менталног здравља је креативност. Креативност је психички когнитивни стваралачки процес где је дивергентна и конвергентна мисаона продукција веома важна и садржи три компоненте: течност, флексибилност и оригиналност. Цела особа учествује у креативном процесу. За креативност је од посебног значаја мотивационо-емоционална организација особина личности. У креативном процесу у којем цела особа учествује, делује три групе менталних процеса (когнитивни, емоционални и мотивацијски) и производе решење проблема чак и у дестабилизацији менталног здравља. Кроз креативни процес и стварање производа, негативне/искривљене мисли и изобличења се претварају у позитивне и креативне, јавља се независност од туђег мишљења, повећава се самопоуздање и слика о себи, расте интерес и радозналост, истрајност у послу, страх од неуспеха опада, постоји ниска анксиозност. У контексту заштите менталног здравља и његове промоције, потребно је одвојити време за себе, бити физички и ментално/креативно активан, стварањем креативних нових производа који могу бити субјективно нови или објективно нови, што би свакако побољшало квалитет ментални живот појединца. Кроз креативни процес појединац се мотивационо и емоционално опоравља, ствараним креативним производима које самоостварује, јача мотив постизања и прихватања у ширем друштвеном окружењу, емоционално искуство је пријатно, доживљава задовољство, у мисаоном процесу доминирају позитивне мисли за креирање нових садржаја. Особа се осећа прихваћеном од других у средини, има самопоуздање, позитивну

¹³ naumovska_slavica@yahoo.com

слику о себи. Креативност као стваралачки процес позитиван је покретач и мотиватор за очување менталног здравља. Сваки појединац мање -више поседује креативност као црту личности и пожељно га је интегрисати у свакодневни живот у областима за које има капацитет да побољша квалитет свог живота и ментално здравље.

Кључне речи: Ментално здравље, креативност, ментални живот

MENTAL HEALTH AND CREATIVITY

Slavica Naumovska

High school "Taki Daskalo" - Bitola

In today's conditions of too intense a way of life, a person has a deficit in meeting the bio physiological and psychosocial needs, constantly exposed to stressful, anxious, emotional, and cognitive and other mental destabilizations. Mental health is an integral part of general health, it is important in all periods of a person's life, so we need to nurture and maintain it in a constructive and rational way. An important construct from a cognitive point of view for strengthening mental health is creativity. Creativity is a psychic cognitive creative process where divergent and convergent thought production is very important and contains three components: fluency, flexibility and originality. The whole person participates in the creative process. Of particular importance for creativity is the motivational-emotional organization of personality traits. In the creative process where the whole person participates/acts, the three groups of mental processes are mobilized (cognitive, emotional and motivational) and produce problem solving even in destabilizing mental health. Through the creative process and creation of products, negative/ distorted thoughts and distortions are transformed into positive and creative, independence from other people's opinion appears, self-confidence and self-image increase, interest and curiosity grow, perseverance in work, fear of failure decreases, there is low anxiety. In the context of mental health care and its promotion, it is necessary to take time for yourself, to be physically and mentally/creatively active, by creating creative new products that can be subjectively new or objectively new, which would certainly improve the quality of the individual's mental life. Through the creative process, the individual recovers motivationally and emotionally, with creative products that he self-realizes-affirms, strengthens the motive of achievement and acceptance in the wider social environment, emotional experience is pleasant-experiencing pleasure, in the thought process dominates positive thoughts to create new content/products. The person feels accepted by others in the environment, has self-confidence, a positive image of himself. Creativity as a creative process is a positive driver and motivator for maintaining mental health. Every individual more or less possesses creativity as a personality trait and it is desirable to integrate it into everyday life in areas for which it has the capacity to improve the quality of its life and mental health.

Key words: Mental health, creativity, mental life

ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА КАО ВИД КРЕАТИВНОСТИ У НАСТАВИ

Кристина Зорић¹⁴, Душан Ранђеловић, Кристина Ранђеловић

Узимајући у обзир чињеницу да је у настави на основношколском и средњешколском нивоу у Републици Србији доминантан фронтални облик рада при чему се не уважавају разлике између ученика, у раду је представљен иновативни модел учења у настави који се темељи на индивидуализацији наставе, а који је прошао емпиријску проверу у нашој земљи. Индивидуализација наставе у овом моделу се занима на уважавању разлика у стиловима учења ученика, при чему је као теоријска основа коришћена Мајерс-Бригсова теорија. Иако је модел применљив на основце, средњошколце, као и на студенте, у раду се излаже пример његове примене на ученицима 4. разреда Основне школе „Драгиша Мишовић“ у Чачку. МБ модел стилова учења предвиђа сагледавање следећих димензија стилова учења: екстраверзија-интроверзија, сензација-интуиција, мишљење-осећање и просуђивање-перцепција. При примени МБ модела у директном раду са ученицима узете су у обзир две димензије: екстраверзија-интроверзија и сензација-интуиција, а на основу њиховог укрштања, у наставном раду формиране су четири подгрупе ученика: екстраверти-сензитивци (ЕС), екстраверти-интуитивци (ЕН), интроверти-сензитивци (ИС) и интроверти-интуитивци (ИН). Овај модел индивидуализације наставе, с једне стране, даје могућност наставницима да искажу своју креативност у осмишљавању и организовању наставног процеса, а истовремено даје шансу ученицима да искажу своје креативне потенцијале учења на часу на начин који одговара њиховим преферираним стилевима учења. Резултати досадашње примене овог модела у наставној пракси потврђују његову делотворност како у когнитивним, конативним и афективним исходима наставе. Указано је и на ограничења примене поменутог модела, поготово узимајући у обзир просечну величину ученичких одељења у Србији (преко 25 ученика), као и потребно време за припрему часова организованих по овом моделу, али и недовољну припремљеност наставног кадра.

Кључне речи: Индивидуализација, стилови учења, МБ модел, ученици, наставници

¹⁴ kristinnazoric@gmail.com

INDIVIDUALIZATION AS A FORM OF CREATIVITY IN TEACHING

Kristina Zorić, Dušan Randelović, Kristina Randelović

Taking into account the fact that in teaching at primary and secondary school level in the Republic of Serbia the dominant frontal form of work, while not taking into account the differences between students, the paper presents an innovative model of learning in teaching, based on individualization of teaching, passed an empirical test in our country. The individualization of teaching in this model is based on respect for differences in student learning styles, using as a theoretical basis one of the most famous model, MB model, by Isabela Myers & Katherine Briggs. Although the model is applicable to primary school, high school students and university students, the paper present an example of its application to 4th grade pupils from elementary school ‘‘Dragiša Mišović’’ from Čačak.. The MB model of learning styles envisages the consideration of the following dimensions of learning styles: extraversion – introversion, sensation – intuition, thinking – feeling and judgment – perception. When applying the MB model in direct work with pupils, two dimensions are taken into account – extraversion – introversion and sensation – intuition, and based on their interesection, four subgroups of students can be formed in teaching: extroverts sensitive (ES), extroverts intuitive (EN), introverted sensitive (IS), introverted intuitive (IN). This model of individualization of teaching, on the one hand, gives teachers the opportunity to express their creativity in designing and organizing the teaching process, and at the same time gives pupils a chance to express their creative learning potential in class, in a way that suits their preferred learning styles. The results of the previous application of this model in teaching practice confirm its effectiveness in both cognitive, conative and affective teaching outcomes. The limitations of the application of the mentioned model were also pointed out, especially taking into account the average size of student classes in Serbia (over 25 students), as well as the time needed to prepare classes organized according to this model, but also insufficient preparation of teaching staff.

Key words: Individualization, learning styles, MB model, students, teachers

МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ СТУДЕНАТА У ВРЕМЕ ПАНДЕМИЈЕ

Зорица Христовска¹⁵, Љупчо Кеверески

Универзитет Свети Климент Охридски

Социјализација, кретање и контакт су најважнији ограничени аспекти развојног периода младих људи. Ова сложена ситуација довела је до искуства различите стварности. Социоекономски фактори који имају утицај на шире окружење и породицу, као и економске последице и други фактори кризе, чине дилему у младом становништву за могуће постигнуће својих планова, идеја, као и реализацију потенцијала које поседују. Одређена истраживања открила су да четвртина младих учесника у истраживању није успела да превазиђе проблеме у свакодневном животу од почетка пандемије до сада. Стопа младих људи који нису образовани, они који су незапослени, као и они који су рекли да нису успели да превазиђу проблеме, износи око 40%. Скоро половина ових младих нагласило је да се њихово ментално здравље погоршало од почетка пандемије, док је више од половине нагласило да је постало теже пријавити се за рад у овом периоду и да не могу предвидети када ће завршити. Најчешћи симптоми разорног менталног здравља међу младима су: анксиозност, депресија, панична и фобична расположења, самоповреда и суицидалност, релациона агресија, суочавање са губитком, криза идентитета, релациона агресија. Ови ефекти могу бити део нове симптоматологије нефункционалног понашања узрокованог хроничном и присилном изолацијом, али и појачавати већ постојеће симптоме активирани у ситуацији која захтева да се под притиском изборе са изолацијом, која може враћати у фокус личне и системске проблеме који су вешто били контролисани или игнорисани.

Кључне речи: Развој, ментално здравље, изолација, пандемија

¹⁵ zorica_h@hotmail.com

STUDENT MENTAL HEALTH DURING THE PANDEMIC

Zorica Hristovska, Ljupco Kevereski

University of Saint Clement of Ohrid

Socialization, movement and contact are the most important limited aspects of the development period of young people. This complex situation led to the experience of a different reality. The socioeconomic factors that have an impact on the wider environment and family, as well as the economic consequences and other factors of the crisis, make a dilemma in the young population for the possible achievements of their plans, ideas, as well as the realization of the potentials they possess. Certain research found that a quarter of young participants in the survey failed to overcome problems in everyday life since the beginning of the pandemic so far. The rate of young people who are not educated, those who are unemployed and those who said they failed to overcome problems, is about 40%. Almost half of these young people pointed out that their mental health has been worsened since the beginning of the pandemic, while more than half emphasized that it became more difficult to apply for work during this period and that they cannot predict when it will end. The most common symptoms of disruptive mental health among young people are the experiences of: anxiety, depression, panic and phobic mood, self-harm and suicidality, relational aggression, facing loss, identity crisis, displaced aggression. These effects can be part of a new symptomatology of dysfunctional behavior caused by chronic and forced isolation, but also reinforce already existing symptoms activated under pressure to cope with isolation where they return to focus personal and systemic problems that were successfully controlled or ignored.

Key words: Development, mental health, isolation, pandemic

НЕУРОВИРОЛОШКИ АСПЕКТИ КОНГЕНИТАЛНОГ ЦИТОМЕГАЛОВИРУСА И ПОВЕЗАНОСТ СА ПОРЕМЕЋАЈИМА АУТИСТИЧНОГ СПЕКТРА

Младен Цимеша¹⁶, Вања Шовић, Сања Ђокић

Универзитет Бијељина

Поремећаји аутистичног спектра (АСД) су неуроразвојне болести које укључују широк спектар функционалних оштећења, као што су социјални и комуникацијски недостаци, као и ограничено и селективно интересовање и обрасци понашања који су репетативни. Деца са АСД често показују заостајање у развоју, што се може приметити у раној доби и показују широк спектар симптома који ометају свакодневно функционисање, па рано дијагностификовање подразумева и ране интервенције. Сложен скуп генетских фактора и фактора околине повезан је са развојем АСД-а, што чини АСД комплексним поремећајем и постоји јасна дистинкција између неуродивергентних особа и неуротипичних. С обзиром на то да је АСД узрокован комбинацијом одређених генетских мутација и пренаталног/постнаталног окружења, питање етиологије АСД-а у овом раду фокусирано је на вирусне инфекције, односно на Цитомегаловирус (ЦМВ). ЦМВ је неуротропни херпесвирус, који се може пренети са мајке на дете током трудноће. Цитомегаловирусна (ЦМВ) инфекција, која је често асимптоматска и у току читавог живота може остати латентна, током трудноће може представљати опасност за имуноинсуфицијентне особе. ЦМВ је најраширенији патоген који изазива интраутерине инфекције, најчешћи је узрок негенетског сензоринеуралног губитка слуха код деце и главни узрок кашњења у неуроразвоју. Истраживања указују на повезаност између конгениталне ЦМВ инфекције са АСД, односно серопозитивност мајке у трудноћи на ЦМВ и развој АСД код деце. У истраживању смо користили онлајн базе података као изворе за нашу студију. Резултат нашег истраживања и обраде датих информација указује на то да је матернална инфекција ЦМВ у трудноћи повезана са развојем поремећаја из аутистичног спектра код деце.

Кључне речи: Вирусне инфекције, Цитомегаловирус, аутизам, деца, неуроразвојни дефицити

¹⁶ mladen_cimesa@hotmail.com

NEUROVIROLOGICAL ASPECTS OF CONGENITAL CYTOMEGALOVIRUS AND ITS CONNECTION TO AUTISTIC SPECTRUM DISORDER

Mladen Cimeša, Vanja Šović, Sanja Đokić

University of Bijeljina

Autism Spectrum Disorder (ASD) is a neurodevelopmental disease that includes a wide range of functional impairments, such as social and communication deficiencies, as well as limited and selective interest and behavioral patterns that are repetitive. Children with ASD often show developmental delay, which is noticeable at an early age, and show a wide range of symptoms that interfere with daily functioning, so that early diagnosis includes early interventions. A complex set of genetic and environmental factors is associated with the development of ASD, which makes ASD a complex disorder, so there is a clear distinction between neurodivergent and neurotypical individuals. Since ASD is caused by a combination of certain genetic mutations and the prenatal / postnatal environment, we focused on the etiology of ASD in viral infections, ie Cytomegalovirus (CMV) as a possible cause of ASD. CMV is a neurotropic herpesvirus, which can be transmitted from mother to child during pregnancy. Cytomegalovirus (CMV) infection, which is often asymptomatic and can remain latent throughout life, can pose a danger to immune insufficiency individuals during pregnancy. CMV is the most common pathogen that causes intrauterine infections, is the most common cause of nongenetic sensorineural hearing loss in children and the main cause of neurodevelopmental delay, so research suggests an association between congenital CMV infection with ASD and maternal seropositivity for CMV in pregnancy. spectrum in children. In the research, we used various online databases as sources for our study. The result of our research and processing of the given information indicates that maternal CMV infection in pregnancy is related to the development of autism spectrum disorders in children.

Key words: Viral infections, Cytomegalovirus, autism, children, neurodevelopmental deficits